

RPO-690698-VII-720.8.4/11/KC

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym
w Łękawie
(Wyciąg)**

1. Wstęp.

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 19-20 grudnia 2011 r., do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie (zwanego dalej MOW, Ośrodkiem lub placówką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem).

Krajowy Mechanizm Prewencji sprawdził na miejscu sposób traktowania wychowanków umieszczonych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji dokonano następujących czynności:

- przeprowadzono rozmowę z Dyrektorem Ośrodka, Wicedyrektorem ds. wychowawczych oraz psychologiem;
- dokonano oglądu terenu placówki oraz pomieszczeń użytkowanych przez wychowanki, w tym: pokoi mieszkalnych, klas lekcyjnych, świetlic, sanitariatów, kuchni i stołówki, ambulatorium;
- przeprowadzono na osobności anonimowe rozmowy z nieletnimi;

– zapoznano się z następującą dokumentacją placówki: losowo wybranymi aktami wychowanków, losowo wybranymi indywidualnymi programami resocjalizacyjno – edukacyjno - terapeutycznymi wychowanków, dziennikami zajęć grup wychowawczych, planem pracy wychowawczej na rok 2011/2012, wykazem i programami kół zainteresowań oraz zajęć specjalistycznych (profilaktycznych, socjoterapeutycznych, resocjalizacyjnych), sprawozdaniem nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora MOW w roku szkolnym 2010/2011, dokumentacją z posiedzeń Rady Pedagogicznej i Zespołu Wychowawczego ds. Okresowej Oceny Sytuacji Wychowanków, Protokołem kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego z dnia 4 marca 2011 r., Protokołem kontroli Kuratora Oświaty – Delegatura w Skierniewicach z dnia 18 czerwca 2011 r., Protokołem sędziego rodzinnego Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 17 października 2011 r., korespondencją Dyrektora Ośrodka adresowaną do Starosty Powiatowego w Bełchatowie w celu pozyskania środków finansowych na budowę sali gimnastycznej, planem realizacji koncepcji architektoniczno-funkcjonalnej przebudowy i rozbudowy obiektów MOW, procedurami stosowania środków przymusu bezpośredniego, losowo wybraną dokumentacją medyczną wychowanków, zeszytem wydawania leków psychotropowych, zeszytem wizyt u pielęgniarki, zeszytem wyjazdów do lekarza.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali Dyrektorowi i Wicedyrektorowi Ośrodka oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Statut Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie, Regulamin Wychowanka Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie, sprawozdanie z pracy zespołu pedagogiczno-psychologicznego MOW w Łękawie za rok szkolny 2010/2011, System swobód wychowanka, analizę ankiety na temat poczucia bezpieczeństwa wychowanków, oraz ogólnej atmosfery panującej w MOW w Łękawie, procedurę kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Łękawie, procedurę postępowania z chorym wychowankiem, dane dotyczące wykształcenia i kwalifikacji kadry Ośrodka.

2. Ogólna charakterystyka Ośrodka

Wizytowany Ośrodek jest placówką publiczną, całoroczną i nieferyjną, przeznaczoną dla chłopców niedostosowanych społecznie, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji. Organem prowadzącym Ośrodek jest Starosta Powiatowy w Bełchatowie, zaś nadzór pedagogiczny nad Ośrodkiem sprawuje Łódzki Kurator Oświaty – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim.

Placówka przeznaczona jest dla 72 nieletnich. W dniu wizytacji w Ośrodku przebywało 44 chłopców, natomiast 3 wychowanków przebywało na przepustkach, 3 na uciezkach, zaś 11 nieletnich otrzymało skierowanie i wskazanie z Ośrodka Rozwoju Edukacji o umieszczeniu, lecz nie zostali jeszcze do niego doprowadzeni.

3. Personel.

Ośrodek zatrudnia 16 wychowawców, 14 nauczycieli przedmiotowych, psychologa i pedagoga, pielęgniarkę, pracownika socjalnego i 4 opiekunów nocnych. Kadra bezpośrednio pracująca z młodzieżą ukończyła studia z zakresu resocjalizacji, jak również uczestniczyła w licznych szkoleniach i kursach m.in. z zakresu socjoterapii, dogoterapii, arteterapii, terapii biofeedback, zagrożeń wychowawczych w cyberprzestrzeni, profilaktyki AIDS i innych chorób przenoszonych drogą płciową, profilaktyki uzależnień i agresji rówieśniczej, pierwszej pomocy przedmedycznej, wolności i praw wychowanków.

Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca również zapewnić pracownikom Ośrodka szkolenia z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym, na co wskazuje **pkt 85 Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113)** stanowiący, iż *„Personelowi pracującemu z nieletnimi pozbawionymi wolności, umożliwia się systematycznie szkolenia z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm dotyczących praw człowieka i praw dziecka”*.

Podstawową formą organizacyjną w Ośrodku jest grupa wychowawcza – wychowankowie z danej grupy uczęszczają również do tej samej klasy szkolnej. Grupą opiekuje się co najmniej 2 wychowawców kierujących procesem resocjalizacyjnym poszczególnych podopiecznych. Dyżur nocny natomiast sprawowany jest przez dwie osoby: wychowawcę i opiekuna nocnego.

4. Warunki bytowe.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Łękawie stanowi kompleks 4 budynków, otoczonych znacznym obszarem zieleni. W placówce zapewnione są wszelkie warunki do codziennego funkcjonowania. Pomieszczenia, z których korzystają wychowankowie są odnowione, zadbane oraz udekorowane w sposób dostarczający pozytywnych wrażeń wzrokowych.

W głównym budynku znajdują się pomieszczenia grup wychowawczych oraz pomieszczenia administracji, w pozostałych budynkach mieści się szkoła oraz pomieszczenia do zajęć dodatkowych np. sala koła teatralnego, pracownia ceramiki. Krajowy Mechanizm Prewencji bardzo pozytywnie ocenia pomysł Dyrektora placówki polegający na zagospodarowaniu jednego z budynków wyłącznie na gabinety psychologa i pedagoga tzw. „domek psychologa”. Dzięki powyższemu psycholog i pedagog nie są postrzegani przez podopiecznych jako ”typowi” pracownicy Ośrodka, co pozytywnie wpływa na budowanie zaufania psychologa i pedagoga wśród nieletnich.

Do dyspozycji nieletnich przeznaczono sypialnie i świetlice wyposażone w sposób umożliwiający odpoczynek, naukę, przechowywanie osobistych rzeczy, przygotowywanie posiłków oraz pranie i suszenie bielizny i ubrań. Pokoje, z których korzystają nieletni, mają odpowiednie oświetlenie, temperaturę oraz wentylację. W ocenie wizytujących pomieszczenia te są na tyle przestronne, aby podopieczni mieli wystarczająco dużo przestrzeni do wykonywania codziennych czynności.

Łazienka wyposażona jest w umywalki i prysznice. W dniu wizytacji w pomieszczeniu tym było czysto, jednakże zastrzeżenie wizytujących wzbudziło pomieszczenie z natryskami, które nie są od siebie w żaden sposób oddzielone i tym samym, w ocenie Mechanizmu, nie zapewniają nieletnim poczucia intymności. Jest to

naruszenie Reguły 65.2 Zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi: *Młodociani mają mieć dostęp do pomieszczeń sanitarnych, które są higieniczne i respektują prywatność.* Dyrektor MOW wskazała, iż w planach inwestycyjnych na rok 2012 uwzględniono remont sanitariatów, m.in. w celu stworzenia podopiecznym odpowiednich warunków zapewniających intymność i prywatność w trakcie kąpieli.

Wychowankowie mają również zapewnione środki czystości oraz środki higieniczne niezbędne do utrzymania codziennej higieny osobistej.

W placówce znajduje się kuchnia i stołówka. Pomieszczenia te wyposażone są zgodnie z normami HACCP. Zachowana jest w nich czystość i zasady higieny.

Teren otaczający budynek Ośrodka oraz korytarze w budynku głównym objęte są monitoringiem - obraz z kamer zapisywany jest na okres tygodnia, podgląd znajduje się w gabinecie Dyrektora Ośrodka.

W protokole kontroli sanitarnej Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi z dnia 4 marca 2011 r. nie stwierdzono nieprawidłowości.

Należy wskazać, iż wychowankowie, z którymi przeprowadzano rozmowy indywidualne, bardzo dobrze ocenili warunki bytowe i higieniczne, nie zgłaszali również uwag odnośnie wyżywienia – pojawiła się tylko jedna uwaga odnośnie niewystarczających porcji posiłków.

Dyrektor Ośrodka zwróciła uwagę, iż placówka nie posiada sali gimnastycznej, która w placówce resocjalizacyjnej przeznaczonej dla chłopców, odgrywa istotną rolę w organizowaniu procesu wychowania i resocjalizacji. Obecnie kadra placówki organizuje zajęcia sportowe na boiskach znajdujących się na terenie Ośrodka lub boisku „Orlik” w Grocholicach oraz korzysta z sali gimnastycznej szkół w Kleszczowie. Dyrektor placówki od wielu lat stara się o środki finansowe na zagospodarowanie jednego z budynków na salę gimnastyczną, ma przygotowany plan inwestycji i prowadziła w tym celu korespondencję z organem prowadzącym tj. Starostą Powiatowym w Bełchatowie - do dnia wizytacji nie otrzymała pozytywnej odpowiedzi. Krajowy Mechanizm Prewencji podkreśla, iż każda placówka resocjalizacyjna powinna posiadać salę

gimnastyczną jako ważny element resocjalizacji przez sport. Dla nieletnich chłopców możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych jest jedną z najatrakcyjniejszych form spędzania czasu po lekcjach, co pozytywnie wpływa na proces rozwoju psychofizycznego i wychowania. Kadra placówki stara się zapewniać swoim podopiecznym warunki do uczestniczenia w zajęciach sportowych – jednakże pochłania to dodatkowe koszty i ze względów logistycznych oraz pogodowych nie zawsze jest to możliwe. **Mechanizm rekomenduje o dofinansowanie Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie w celu zapewnienia środków na wybudowanie sali sportowej.**

5. Traktowanie.

W rozmowach indywidualnych wszyscy wychowankowie podkreślili, że czują się bezpiecznie w placówce, większość z nich pozytywnie oceniła wychowawców i nauczycieli oraz potrafiła wskazać osobę wśród personelu, do której ma zaufanie i może się do niej zwrócić w sytuacji wystąpienia jakiegoś problemu. Jednakże jeden wychowanek zgłosił, że został uderzony przez wychowawcę. Niech chciał on jednak podać szczegółów sytuacji ani nie wyraził zgody na dogłębne zbadanie tej sprawy.

Ponadto, Mechanizm pozytywnie ocenia praktykę Dyrektora Ośrodka polegającą na każdorazowym zgłaszaniu Policji aktów przemocy wśród wychowanków skutkujących uszkodzeniami ciała (również drobnymi uszkodzeniami np. siniakami) lub ich mienia – w okresie 1.09.2010-20.12.2011 Dyrektor MOW 16 razy zgłaszała na Policji sytuacje występowania przemocy wśród podopiecznych. Powyższe potwierdzili wychowankowie w rozmowach z przedstawicielami KMP. Świadomość konsekwencji wandalizmu, uczestniczenia w bójkach czy innego agresywnego zachowania, jakie mogą ponieść nieletni, wpływa na zmniejszanie się liczby zachowań agresywnych wychowanków wobec siebie, co następnie sprzyja poczuciu bezpieczeństwa w placówce.

Kadra Ośrodka raz w roku przeprowadza badanie ankietowe dotyczące poczucia bezpieczeństwa wychowanków oraz ogólnej atmosfery panującej w MOW w Łękawie. KMP bardzo pozytywnie ocenia przeprowadzanie

wymienionych badań wśród podopiecznych. Analiza ankiet z dnia 7 czerwca 2011 r. wykazała, że zdecydowana większość wychowanków lubi Ośrodek i dobrze czuje się w swojej klasie. Znaczna część wychowanków ma poczucie, że ich prawa w placówce są przestrzegane oraz że mają umożliwiane kontakty telefoniczne i osobiste z rodzinami. Ponadto, 70% ankietowanych zaprzeczyło, aby w ubiegłym roku szkolnym byli choć raz obiektami agresji, a 80% nieletnich wskazał, że w Ośrodku są osoby, do których mogą zwrócić się o pomoc.

Z informacji uzyskanej od pracowników Ośrodka i analizy dokumentacji wynika, że w roku szkolnym 2010/2011 tj. 1.09.2010-30.06.2011, odnotowano 48 wydarzeń nadzwyczajnych w postaci ucieczek z placówki, natomiast w okresie 1.09.2011 r. do dnia wizytacji odnotowano ich 21. W stosunku do nieletnich w analizowanym okresie nie stosowano środków przymusu bezpośredniego.

Ponadto, Krajowy Mechanizm Prewencji zauważył, że aneks do *Procedury zastosowania środków przymusu bezpośredniego* zawiera regulacje, które nie mają zastosowania w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. W dokumencie *Procedura zastosowania środków przymusu bezpośredniego* przytoczona została treść art. 95a § 4 i 5 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 – tekst jednolity) tj.: „*Wobec nieletniego można stosować następujące środki przymusu bezpośredniego:*

1. *siłę fizyczną;*
2. *umieszczenie w izbie izolacyjnej;*
3. *założenie pasa obezwładniającego lub kaftana bezpieczeństwa. (§ 4)*

Środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w § 4 pkt 2 i 3, stosuje się wyłącznie wobec nieletniego umieszczonego w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich, jedynie w przypadku, o którym mowa w § 1 pkt 1 (w celu przeciwdziałania usiłowaniu targnięcia się nieletniego na życie lub zdrowie własne albo innej osoby) (§ 5)” i wyraźnie podkreślono, iż środkiem przymusu bezpośredniego, który można stosować wobec wychowanków MOW jest wyłącznie siła fizyczna. Natomiast aneks do tego dokumentu zawiera przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie

szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii (Dz. U. z 2011 r. Nr 48, poz. 248) dotyczące użycia pasa obezwładniającego i kaftana bezpieczeństwa.

KMP rekomenduje zmodyfikowanie *Procedury stosowania środków przymusu bezpośredniego* poprzez usunięcie z ww. aneksu punktów wskazujących na dopuszczalność użycia pasa obezwładniającego i kaftana bezpieczeństwa w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Łękawie.

6. Dyscyplinowanie

Katalog kar i nagród obowiązujących w Ośrodku zawarty został w Statucie MOW i Regulaminie Wychowanka. Należy zauważyć, że wychowankowie nie zgłaszali żadnych uwag w omawianej kwestii. Jednakże Krajowy Mechanizm Prewencji zauważa, iż w § 48 pkt 12 i § 25 ust. 1 pkt 8 (część II) *Statutu MOW* oraz pkt 14 rozdziału „System kar” w Regulaminie Wychowanków wymieniono karę w postaci „przeniesienia do innego ośrodka”/„zmiana placówki”, która zgodnie z **Zaleceniami Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi** nie powinna być stosowana (Zalecenie 97: *Młodociani nie mogą być przenoszeni w ramach środka dyscyplinarnego*).

Wątpliwości przedstawicieli KMP budzi również inna konsekwencja niewłaściwego zachowania wychowanka zawarta w katalogu kar w *Statucie MOW*, a mianowicie „praca na rzecz Ośrodka”. Zgodnie z **Regułami Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113)** praca nie może stanowić kary dyscyplinarnej (Reguła 67). Ponadto, w opinii KMP taka kara jest niedopuszczalna, gdyż może prowadzić w praktyce do pejoratywnego postrzegania przez wychowanka pracy, a to zaś zniechęcić do poszukiwania w przyszłości zatrudnienia. **KMP rekomenduje wykreślenie z katalogu kar zawartym**

w Statucie MOW i Regulaminie Wychowanków kar w postaci przeniesienia do innej placówki oraz pracy na rzecz Ośrodka.

Mechanizm wyjaśnia, iż nie ma zastrzeżeń do wykonywania przez nieletnich dodatkowej pracy na rzecz Ośrodka w sytuacji, gdy wychowanek chce zdobyć dodatnie punkty (lub zniwelować punkty ujemne), jeśli sam zgłasza się do wykonywania takiej pracy. Ponadto, zdaniem Mechanizmu w sytuacjach takich jak zaśmiecanie, niezmiękanie obuwia, nie pozostawianie po sobie porządku, również dopuszczalne jest zastosowanie środka wychowawczego w postaci pracy porządkowej, gdyż uczy to poszanowania pracy innych osób oraz przestrzegania obowiązku dbania o czystość i porządek.

7. Prawo do informacji.

Prawa i obowiązki nieletnich zawarte są w Statucie Ośrodka oraz Regulaminie Wychowanków. Zgodnie z *Procedurą kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Łękawie*, po przybyciu nieletniego do MOW Dyrektor Ośrodka przeprowadza z nim rozmowę, podczas której zapoznaje wychowanka z Regulaminem Wychowanka, z jego prawami, obowiązkami, zasadami pobytu w MOW, co nieletni potwierdza własnoręcznym podpisem. W placówce organizowane są również zajęcia o prawach nieletnich i instytucjach zajmujących się ich ochroną.

W rozmowach indywidualnych część chłopców podała, że nie znają oni swoich praw i nie wiedza do kogo mogą się zwrócić, gdyby chcieli złożyć skargę na pracownika placówki, pozostali natomiast wskazywali Dyrektora Ośrodka jako osobę, do której mogą złożyć skargę lub odwołać się w sytuacji niesłusznego ukarania. Ponadto, nie wszyscy podopieczni potrafili wskazać gdzie dostępny jest regulamin i statut Ośrodka. Mechanizm rekomenduje, by treść regulaminu została wywieszona na tablicach w świetlicach grup wychowawczych, by tym samym zapewnić nieletnim łatwiejszy dostęp do regulaminu i przypomnieć im o jego funkcji.

Ponadto, na tablicach na korytarzu Ośrodka wywieszony był adres Rzecznika Praw Dziecka. Mechanizm zaleca udostępnienie nieletnim również adresów innych

instytucji stojących na straży praw człowieka tj. Rzecznika Praw Obywatelskich, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, sędziego rodzinnego. KMP podkreśla także, iż warto w dalszym ciągu przeprowadzać zajęcia zapoznające nieletnich z działalnością instytucji, do których mogą się zwrócić w sytuacji naruszenia ich praw i zaleca rozważenie zwiększenia częstotliwości organizowania zajęć o tej tematyce.

Należy również zauważyć, iż zgodnie z Zasadą 81 **Zaleceń Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi (CM/Rec(2008)11)** wszyscy nieletni pozbawieni wolności powinni mieć możliwość regularnego ćwiczenia przez co najmniej dwie godziny dziennie, z czego godzinę na powietrzu, jeżeli pozwala na to pogoda. Na powyższe prawo nieletnich wskazują również przepisy krajowe - § 17 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. z 2011 r. Nr 109, poz. 631). Opisane wyżej prawo nieletnich zawarto wprawdzie w *Procedurze kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Łękawie*, jednakże zmiany w tej kwestii i dostosowania do obowiązujących przepisów wymaga treść Regulamin Wychowanków, w którym zapisano, iż prawo nieletnich do uczestniczenia w zajęciach rekreacyjno – sportowych na świeżym powietrzu przysługuje im w wymiarze co najmniej czterech godzin tygodniowo.

W ocenie Mechanizmu warto również, aby kadra placówki przeanalizowała treść Regulaminu w części dotyczącej kategorii praw nieletnich i rozważyć rozróżnienie i oddzielenie od praw nieletnich ich przywilejów: prawa nieletnich przysługują im niezależnie od posiadanej przez nich oceny z zachowania, natomiast przywileje są dodatkowymi „bonusami/uprawnieniami”, które wychowankowie mogą zdobyć lub zostać ich pozbawieni w toku procesu wychowania i terapii.

8. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym prawo nieletnich do kontaktu ze światem zewnętrznym jest realizowane prawidłowo. Wychowankowie mogą kontaktować się telefonicznie z rodzicami każdego dnia – we wszystkich świetlicach grup wychowawczych znajduje się aparat telefoniczny. Wychowankowie mogą dzwonić na koszt placówki lub rodzice oddzwaniają na telefon Ośrodka. Ponadto, nieletni otrzymują na koszt Ośrodka znaczki na listy, które następnie przekazują do sekretariatu do wysłania, korespondencja przychodząca natomiast jest otwierana w obecności wychowanka. Nie ma wyznaczonych dni na odwiedziny - rodzice chłopców mogą odwiedzić ich w Ośrodku każdego dnia. Kadra placówki stara się współpracować z rodzicami w celu omówienia sytuacji podopiecznego oraz stale nawiązywać kontakt z rodzicami, którzy nie odwiedzają czy nie dzwonią do swoich synów.

Ponadto, Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia fakt, iż Dyrektor placówki często udziela wychowankom przepustki oraz wnioskuje do sądu o urlopowanie nieletnich na okres świąteczny czy wakacyjny.

Wychowankowie w trakcie rozmów z przedstawicielami Mechanizmu nie zgłaszali żadnych uwag w zakresie omawianego prawa.

9. Prawo do ochrony zdrowia.

Opiekę medyczną wychowankom Ośrodka zapewnia pielęgniarka zatrudniona w placówce. W razie potrzeby Ośrodek zapewnia nieletnim konsultacje lekarskie i stomatologiczne oraz inne specjalistyczne badania w przychodni zdrowia w Bełchatowie. Wychowankowie wymagający opieki psychiatrycznej konsultowani są w poradni zdrowia psychicznego.

Gabinet lekarski jest odpowiednio wyposażony w sprzęt i medykamenty. Wizytujący sprawdzając losowo wybrane leki stwierdzili, że część z nich była przeterminowana – pielęgniarka natychmiast wyrzuciła wskazane medykamenty. Należy wskazać, iż MOW posiada, opracowaną w sposób czytelny i prawidłowy, procedurę określającą zasady postępowania pracowników Ośrodka z chorym

wychowankiem, w której zawarto obowiązek dokonywania systematycznej kontroli ważności leków przez pielęgniarkę. **Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca przypomnienie personelowi medycznemu obowiązków wynikających z ww. procedury.**

Wychowankowie każdorazowo przy przyjęciu i po powrocie z przepustki poddawani są przez pielęgniarkę kontroli czy nie mają obrażeń ciała oraz co najmniej raz w roku przechodzą badania bilansowe.

Z informacji uzyskanych od wychowanków Ośrodka wynika, że mają oni zapewniony dostęp do lekarza i pozytywnie oceniają opiekę medyczną. Pojedyncza uwaga w tym zakresie dotyczyła długiego oczekiwania na wizytę u stomatologa.

Krajowy Mechanizm Prewencji podkreśla ponadto, iż **Zalecenia CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi** wskazują na potrzebę zapewnienia wychowankom badań profilaktycznych: **Reguła 71.:** „*Młodociani powinni otrzymywać profilaktyczną opiekę medyczną i edukację w zakresie zdrowia*”.

Reguła 75.: „*Opieka zdrowotna w instytucjach dla nieletnich nie powinna ograniczać się do leczenia chorych pacjentów, ale powinna być rozszerzona na medycynę społeczną i profilaktykę oraz nadzorowanie żywienia*”. Istotną rolę badań profilaktycznych i edukacji zdrowotnej w placówkach dla nieletnich podkreśla także Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) w **Dziewiątym Sprawozdaniu Ogólnym [CPT/Inf (99) 12]**.

10. Oddziaływania kulturalno – oświatowe

W Ośrodku prowadzone są liczne programy i zajęcia dodatkowe wypełniające plan dnia nieletnich. Mają oni zapewniony również czas na odpoczynek, rekreację na świeżym powietrzu, odrabianie lekcji, korzystanie z gier komputerowych. Wychowankowie mogą uczestniczyć w różnorodnych kołach zainteresowań tj. kole teatralnym, gier logicznych, komputerowym,

plastycznym, rekreacyjno-sportowym. Mają oni możliwość należeć do sekcji tenisa stołowego, piłki nożnej, szkolnego klubu europejskiego czy młodzieżowej sekcji wędkarskiej.

Ponadto, w oparciu o opracowane programy prowadzone są zajęcia specjalistyczne takie jak: socjoterapia i socjoterapia z elementami profilaktyki, arteterapia, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapia pedagogiczna, zajęcia psychoprofilaktyczne dla młodzieży przejawiającej zachowania agresywne i nadpobudliwej psychoruchowo, terapia biofeedback, edukacja zawodowa.

Ponadto, nieletnim umożliwia się uczestniczenie w pracach Samorządu Wychowanków oraz w wycieczkach, obozach, wyjściach do kina, muzeum, teatru itp.

11. Prawo do edukacji

Wychowankowie MOW obowiązek szkolny realizują w działających przy Ośrodku szkołach tj. Szkole Podstawowej Nr 1 w Łękawie (5 i 6 klasa) oraz Gimnazjum Publicznym w Łękawie (1-3 klasa).

Na potrzeby prowadzenia zajęć szkolnych utworzono klasy lekcyjne i salę przystosowaną do zajęć praktycznych z zakresu informatyki. Każda klasa jest estetycznie urządzona, wyposażona w ławki szkolne i sprzęt dydaktyczny. Do dyspozycji nieletnich pozostaje biblioteka, z której wychowankowie, oprócz beletrystyki, mają możliwość wypożyczenia podręczników na dany rok szkolny. W bibliotece prowadzone są również zajęcia z poprawy jakości czytania i rozumienia czytanego tekstu z elementami biblioterapii.

Z rozmów z personelem i wychowankami wynika, że nieletni mogą liczyć na pomoc wychowawców w odrabianiu lekcji i nadrabianiu zaległości oraz mają zapewnione zajęcia wyrównawcze prowadzone przez nauczycieli przedmiotowych.

Należy również podkreślić, iż większość wychowanków, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP podała, iż pobyt w placówce zmienił ich na lepsze, w szczególności poprawiła się ich sytuacja szkolna.

12. Prawo do praktyk religijnych

Z informacji uzyskanych od Dyrektora Ośrodka i w trakcie rozmów z nieletnimi wynika, że wychowankowie MOW mają możliwość korzystania z pomocy duszpasterskiej i praktyk religijnych, jeśli zgłoszą taką potrzebę. Nie jest to natomiast obowiązkowe.

13. Dobre praktyki

Mechanizm raz jeszcze przytacza pomysły i praktyki zaobserwowane w trakcie wizytacji w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym, które w jego ocenie, są warte wdrożenia również w innych placówkach, tj.:

- wydzielenie tzw. „domku psychologa” czyli zorganizowanie gabinetu psychologa i pedagoga poza budynkiem Ośrodka, co pomaga w budowaniu zaufania i nie postrzegania ww. specjalistów jako pracowników Ośrodka;
- każdorazowe zgłaszanie przez Dyrektora na Policji sytuacji przemocy i wandalizmu mających miejsce w Ośrodku, co wpływa na zmniejszanie się liczby zachowań agresywnych wychowanków wobec siebie i tym samym sprzyja poczuciu bezpieczeństwa w placówce;
- przeprowadzanie raz w roku badania ankietowego wśród wychowanków na temat poczucia bezpieczeństwa i ogólnej atmosfery w Ośrodku;
- umożliwianie wychowankom swobodnych i częstych kontaktów z rodziną, dzięki zapewnieniu nieletnim możliwości codziennego kontaktu telefonicznego z najbliższymi, a rodzicom odwiedzin syna w dowolnie wybrany dzień.

14. Rekomendacje

Czynności przeprowadzone w trakcie wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie przez pracowników Krajowego Mechanizmu Prewencji, pozwalają na stwierdzenie, iż założone cele wychowawcze Ośrodka są realizowane z zaangażowaniem oraz na właściwym poziomie. Wychowankowie mają zapewnione bardzo dobre warunki bytowe i szeroki wachlarz zajęć

dotychczasowych przygotowywanych z myślą o podopiecznych. Traktowani są z poszanowaniem godności ludzkiej.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji przedstawia następujące zalecenia:

A) Adresowane do Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Łękawie:

1. przeprowadzenie remontu sanitariatów dla nieletnich w celu odgradzenia natrysków i tym samym stworzenie podopiecznym warunków spełniających wymogi prywatności i zapewniających intymność;
2. wykreślenie z katalogu kar zawartym w Statucie MOW i Regulaminie Wychowanków kar w postaci przeniesienia do innej placówki oraz pracy na rzecz Ośrodka;
3. wywieszenie na tablicach w świetlicach grup wychowawczych treści Regulaminu Wychowanków;
4. zdyscyplinowanie personelu medycznego do przeprowadzania regularnych kontroli ważności leków i środków opatrunkowych;
5. zmodyfikowanie *Procedury zastosowania środków przymusu bezpośredniego* poprzez usunięcie z aneksu do ww. dokumentu punktów wskazujących na dopuszczalność użycia pasa obezwładniającego i kaftana bezpieczeństwa;
6. zorganizowanie szkoleń dla pracowników Ośrodka z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym;
7. wywieszenie w ogólnodostępnym miejscu informacji z adresami instytucji stojących na straży praw człowieka tj. Rzecznika Praw Obywatelskich, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka oraz sędziego rodzinnego.

8. zwiększenie częstotliwości organizowania zajęć dla wychowanków na temat działalności instytucji, do których mogą się zwrócić w sytuacji naruszenia ich praw.

B) Adresowane do Starosty Powiatowego w Belchatowie:

1. zapewnienie środków finansowych na remont sanitariatów dla nieletnich m.in. w celu odgradzenia natrysków i tym samym stworzenie podopiecznym warunków spełniające wymogi prywatności i zapewniające intymność;
2. przeznaczenie środków finansowych na budowę sali sportowej w Ośrodku i jej zaplecza.